

Kestävä ympäristörakentaminen

KESY

Kestävän ympäristörakentamisen tarkoituksena on suunnitella, rakentaa ja kunnossapitää ympäristöä siten, että vältetään, lievennetään, estetään tai kompensoidaan rakentamisen haitallisia vaikutuksia.

Kansainväliset, kansalliset ja paikallisen tason haasteet, kuten ilmastonmuutos, luonnon monimuotoisuuden väheneminen, eliöiden elinympäristöjen häviäminen, kaupungistuminen ja väestön ikääntyminen koskettavat meitä jokaista. Meidän on reagoitava näihin haasteisiin.

Kestävän kehityksen perusehtoja ovat biologisen monimuotoisuuden ja ekosysteemien toimivuuden säilyttäminen sekä ihmisten taloudellisen ja aineellisen toiminnan sopeuttaminen luonnon ja maapallon kestokykyyn. Kaikkien toimijoiden – viherala mukaan lukien – on sitouduttava näihin tavoitteisiin.

KESY on viheralan yhteisesti luoma toimintamalli. Se määrittää kestävän kehityksen mukaiset, suomalaisiin olosuhteisiin soveltuvat toimintaperiaatteet, toimenpiteet ja käytännönläheiset ohjeet ympäristörakentamisen tilaajille, suunnittelijoille, rakentajille, kunnossapitäjille sekä tuote- ja tavarantoimittajille.

Suomen valtio, kunnat ja monet yritykset ovat sitoutuneet moniin kansainvälisiin ja kansallisiin strategioihin ja ohjelmiin, jotka koskevat mm. ilmastopolitiikkaa, energiaa, kierrätystä, luonnon monimuotoisuutta ja jätteiden käsittelyä.

Viherympäristöliitto ry on allekirjoittanut Kestävän kehityksen yhteiskuntasitoumuksen, jossa sitoudutaan edistämään kestävästä ympäristörakentamista. Liiton jäsenyhdistykset ovat sitoutuneet edistämään toimintatavan jalkauttamista käytännön toiminnaksi.

KESY-toimintamallin muuttuminen käytännön toiminnaksi vaatii asennemuutosta, totuttujen toimintatapojen muuttamista sekä sitoutumista prosessin kaikissa vaiheissa asetettuihin uusiin tavoitteisiin.

Viheralan 10 KESY-teesiä

- Suojele Suomen luontoa ja sen monimuotoisuutta.
- Pidä huolta maaperän hyvinvoinnista.
- Säästä puhdasta vettä ja suojele sen syntysijoja.
- Edistä ekosysteemipalveluiden toimintaa.
- Vaali suomalaista kulttuuriympäristöä ja sen moninaisuutta.
- Edistä luontopohjaisten ratkaisujen käyttöä.
- Ole resurssiviisas.
- Edistä kiertotaloutta.
- Toimi ekotehokkaasti.
- Levitä KESY-osaamista viheralalla ja opasta myös muiden alan ammattilaisia KESY-asioissa.

KESY-toimintamallissa kuvataan ympäristörakentamisen tilaamisen, suunnittelun, rakentamisen ja kunnossapidon KESY-periaatteet. Yleisten toimintaperiaatteiden lisäksi ympäristörakentamista käsitellään viiden teeman avulla:

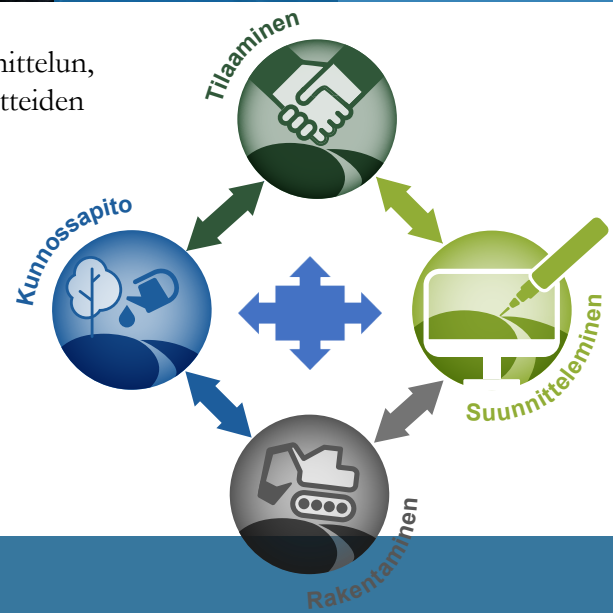
paikan vesiolot

paikan maaperä ja kasvillisuus

käytettävät raaka-aineet, materiaalit ja tuotteet

energiansäästö, ilmanlaatu ja ympäristönsuojelu

ihmisten terveys ja hyvinvointi

Vesioloihin liittyvät toimintaperiaatteet kannustavat turvaamaan paikan vesiekosysteemipalvelut. Rakentaminen sijoitetaan niin, että esimerkiksi tulva-alueiden ekologisten toimintojen ja herkkien vesiekosysteemien toiminta turvataan. Ne ohjeistavat myös vesiekosysteemien kunnostusta ja hulevesien hallintaa sekä veden käyttöä rakentamis- ja kunnossapitotöissä.

Maaperään ja kasvillisuuteen liittyvät toimintaperiaatteet edistävät terveen maaperän ja kasvillisuuden säilyttämistä, maaperän kunnostusta ja hoitoa. Ne ohjaavat arvokkaan ja alkuperäisen kasvillisuuden suojelemiseen, kasvupaikkaan soveltuvan kasvillisuuden käyttöön ja vieraslajien hallintaan.

Käytettävien materiaalien ja tuotteiden valintaan liittyvät toimintaperiaatteet kannustavat materiaalitehokkuuteen, raaka-aineiden vastuulliseen käyttöön sekä ekologisesti kestävästä materiaalityönteosta tukemiseen. Lisätään materiaalin kierrätystä ja uusiokäyttöä sekä vähennetään rakentamisessa syntyvää jätteen määrää ja edistetään lajittelemista. Suositetaan paikallisia tuottajia, valmistajia ja materiaaleja.

Energiasäästön, ilmanlaadun ja ympäristön suojelemiseen liittyvät toimintaperiaatteet keskittyvät erilaisten päästöjen ja ympäristöä vahingoittavien toimien vähentämiseen. Tavoitteena on vähentää kasvihuonepäästöjä, elinympäristöjen tuhoutumista ja haitallisia vaikutuksia ihmisten ja eliöiden terveyteen. Periaatteet ohjaavat myös kaupunkien lämpösaarekkeiden vaikutusten lieventämisessä ja rakennusten energiankäytön vähentämisessä kasvillisuuden keinoin.

Ihmisten terveyden ja hyvinvoinnin edistämistä käsittelevät toimintaperiaatteet liittyvät erityisesti sosiaaliseen kestävyys. Niillä tuetaan kulttuuriympäristön arvojen vaalimista, viheralueiden saavutettavuutta, turvallisuutta ja käyttömukavuutta sekä kaikille käyttäjille tasavertaisia käyttömahdollisuuksia. Viheralueilla on merkittävä rooli henkisen palautumisen sekä terveyttä edistävien fyysisten aktiviteettien paikkana. Kohtaamispaikat ja sosiaalisen kanssakäymisen tukeminen vahvistavat yhteisöllisyyttä. Hyötyviljely on yksi yhteisöllisyyttä edistävä toiminnan muoto. Tukemalla paikallista taloutta esimerkiksi käyttämällä paikallista työvoimaa ja materiaaleja kehitetään paikallisia yhteisöjä ja niiden toimintaa.

KESY-työkalut

Toimintamallin lisäksi tilaajien, suunnittelijoiden, rakentajien ja kunnossapitäjien käyttöön on työstetty ohjeita, tarkastuslistoja ja lomakepohjia, joiden avulla voidaan kussakin hankkeessa tarkistaa, onko hankkeen KESY-tavoitteet huomioitu.

KESY-seuranta

Viherympäristöliitto ry:lle voi ilmoittaa suunnitteilla olevia, käynnissä olevia ja valmistuneita KESY-toimintamallin mukaisia kohteita. KESY-toimintamallista saatuja kokemuksia kerätään yhteen. Palautteen perusteella kehitetään KESY-työkaluja. Osana KESY-hanketta on kirjattu ylös ja arvioitu KESY-näkökulmasta voimassa olevaa lainsäädäntöä, määräyksiä, yleisiä laatuvaatimuksia ja ohjeita.

Tiedotus ja valistus

Viherympäristöliitto ry tiedottaa KESY-toimintamallista ja laatii tiedotus- ja koulutusmateriaalia. Liitosta voi kysyä myös luentoja aiheesta. Sanomaa kohdistetaan oman ammattikunnan lisäksi viranomaisiin ja viheralan sidosryhmiin.

KESY muuttuu päivittäiseksi toimintatavaksi, kun tilaaja sitoutuu ja sitouttaa koko ketjun suunnittelusta, rakentamiseen ja kunnossapitoon noudattamaan sovittuja tavoitteita.

KESY-toimintamalli valmistui vuonna 2018. Hankkeen vastuullinen vetäjä oli maisema-arkkitehti Emilia Weckman. Keskeisesti mukana olivat MMM Hanna Tajakka, Viher-Arkki ja pääsihteeri Seppo Närhi, Viherympäristöliitto ry. Toimintamalli pohjautuu ulkomailla tehtyihin vastaaviin ohjeistuksiin ja laatumalleihin, erityisesti Yhdysvalloissa kehitelyyn the Sustainable Sites Initiative -arviointi- ja sertifiointijärjestelmään (SITES). Toimintamallissa on hyödynnetty myös maisema-arkkitehti Hanna-Maria Piipposen diplomityötä.

KESY-toimintamallin jatkokehittämisestä vastaa Viherympäristöliiton KESY-työryhmä.

Rahoittajat: Maiju ja Yrjö Rikalan puutarhasäätiö, Taike ja Viherympäristöliitto ry.

Kuvat: Marko Ahola, Seppo Närhi, Paula Tuomi ja Mervi Vallinkoski.

Taitto: Hannele Laitinen.

Hankkeen toimintamalli ja työkalut työstettiin työpajoissa ja asiantuntijoiden kanssa yhteistyössä.

KESY-hankkeen materiaalit ovat Viherympäristöliiton verkkosivuilla www.vyl.fi/kesy.

Viherympäristöliitto